

פרי מקץ ("חנוכה"). תשע"א
נא לשמור על קדושת הגליון !

"זְכוּרֹן מֵאִיר"

פרשת השבוע

["בית הלוי" - מרן הג"ר יוסף דב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל]

במדרש רבה (פרשת מקץ), "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו" (תהלים מ' – ה') זה יוסף, "ולא פנה אל רהבים" שעל ידי שאמר לשר המשקים "כי אם זכרתני" "והזכרתני" נתווסף לו שתי שנים. וכו'.

והביאור הפשוט, שהנה באמת התורה התירה לאדם ההשתדלות בצרכי גופו, וכמו שאמר הכתוב "וברכך בכל אשר תעשה", וכן כתוב "ואספת דגנך ותירושך" ואמר ר' ישמעאל במסכת ברכות (דף ל"ה) "הנהג בהם מנהג דרך ארץ".

... זהו כלל לאיש הישראלי, שיהיה לבו שוקט ובוטח בה', וזה שהתירה התורה להשתדלות הוא משום שלא כל אדם יכול להגיע למדרגת הבטחון הגמור ועל כן הותר לו ההשתדלות כדי שיהיה לו סיוע שיגיע למדרגת הבוטח, וצריך כל אדם לחדש לו מלאכה ועסק כדי שיהיה נקל לו לבטוח בה', וכו'.

ואם כן שיעור ההשתדלות הנרצה, אינו שוה בכל אדם, רק כל אחד לפי ערכו, שמי שיכול להגיע לבטוח במעט מלאכה אזי מה שירבה להשתדל יותר מכפי הנצרך לו לזה השיעור כבר ייחשב לו לחטא נגד מידת הבטחון וכו', ומי שמרבה בהשתדלות יותר מכפי הנצרך, עונשו שמן השמים יוסיפו על הצטרכותו להשתדלות ולא יזמן לו פרנסתו רק על ידי יגיעת בשר, הדרך שבחר לו וכו'.

וזהו שאמרו אשר שם ה' מבטחו זה יוסף וכו', שלפי גודל בטחונו לא היה לו לפנות כלל אל רהבים ואפילו בדיבור קל.

[עפ"י "אור יהל" מאת מורנו הג"ר לייב חסמן זצ"ל
המנהל הרוחני ישיבת חברון "כנסת ישראל"]

אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, על כן באה אלינו הצרה הזאת. (מ"ב – כ"א).
אין ביאור הדברים שהתחרטו על מכירת יוסף, כי באמת העמיקו בדין זה בקדושה וטהרה, וגם אחרי כ"ב שנות צערו הנורא של יעקב אבינו לא חזרו בהם שבטי קה אלא ברור בעיניהם: "יפה חייבנו".

והרי כשהחרימו לכל מי שיספר ליעקב אבינו היו תשעה, וצירפו שכינה עמהם, ולכן לא שרתה השכינה על יעקב כ"ב שנה כדי שלא יוודע לו, וא"כ ברור שהיה פסק דינם לפי מה שנראה להם אחרי שבדקו את עצמם וחקרו ליבם וראו שאין להם שום שנאה עצמית ליוסף.

וא"כ לא יתכן שבפתע פתאום יאמרו: "אבל אשמים אנחנו...".

אלא כיון שבצרה שהגיעה עליהם ראו התנהגות של חוסר רחמנות, והרי הקב"ה מעניש "מדה כנגד מדה", והוא מחסדי ה' כדי ללמד לאנוש בינה היכן חטא ופגם, מצאו בעצמם שהתנהגו אל יוסף בחוסר רחמנות. - וזוהי מעלת היסורים שמרככים ליבו של אדם ומקרבים אותו אל האמת.

(ראה עוד "אור יהל" חלק א').

הערות וציונים - עניני חנוכה

- א. **מאי טעמא דרב הונא קסבר כבתה זקוק לה.** צ"ב מנליה לרבא שאין טעמו (של רב הונא) שמא יכבה הנר. ועי' לענין "נר שבת".
- ב. **מאי טעמא דרב הונא וכו' ומותר להשתמש לאורה.** קושית תוס' מנליה לרבא מה דעת רב הונא בשבת.
- ג. **שם.** האם כונת רש"י דוקא משום שמא יפשע, או דלמא דכל-שכן בשבת, עי' תרוה"ד, ועי' רבנו יהונתן.
- ד. **שם.** צ"ע מכאן על ריב"ן ופיה"מ שכתבו דהא דאין מדליקין אין זה משום "שמא יטה". (קושית פמ"ג ס"י רס"ד ותוס' רעק"א אות כ"ז, ועי' בית-הלוי). - ועי' ריטב"א דף כג: בשם ר"ח.
- ה. **שם.** עי' לשון הרי"ף הרא"ש והטור, ועי' גירסת הגר"א ברא"ש.
- ו. **למ"ד כבתה אין זקוק לה,** אמאי הוי השמן הנותר מוקצה אפי' לאחר חנוכה. (עי' תוס' דף מד. ד"ה שבנר).
- ז. **קושית "אור זרוע"** איך שרי להדליק כשכתבה, הרי מוקצה למצותו. (מובא במוע"ז ח"ב ס"י קל"ו).
- ח. מנא לגמי' דלרב כבתה אין זקוק לה, דילמא לא חייש שיפשע ולא יתקן. (ואולי מכאן פשיטא לתוס' דגם בשבת איתא להאי טעמא).
- ט. **"אסור להשתמש לאורה"**. הא גמי' מפורשת דף כב. דאסור משום ביזוי מצוה, (ויעויין בשפ"א). (עי' ש"י הרז"ה, ועי' ש"י רמב"ן ובמלחמות, ועי' רא"ש ס"י ו', ועי' ש"י הר"ן).
- י. **שם.** הולך לאור הנר, שלא ייכשל. שעה"צ ס"י תרע"ג סק"א.
- יא. **שם.** תשמיש של מצוה, עי' ראש-יוסף. - אם יכול להשתמש לאחר חצי שעה, משני"ב ס"י תרע"ב סק"ח. - תשמיש מצוה לאחר חצי שעה, בה"ל ריש ס"י תרע"ג בסוף דבריו (ואם יש חילוק בין קבע לעראי). - גם בנר חנוכה של ביהכ"נ אסור להשתמש, משני"ב ס"י תרע"ג סק"יג.
- יב. **לדעת הרשב"א** דהטעם דאסור להשתמש לאורה משום דומיא דהמנורה בבית-המקדש, אמאי אין צריך להדליק בשמן-זית זך דומיא דהמנורה. (עי' מהר"ץ חיות). כהרשב"א כתבו רז"ה עיטור ור"ן.
- יג. **רשב"א שם.** האם כונתו שמקיים שתי מצוות בנר אחד. וצ"ע. - ואיך יברכו, ולהמברכים על נרות שבת לפני ההדלקה האם לא הוי הפסק.
- יד. **"עוד שתכלה רגל מן השוק"**. יל"ע אם זהו שיעור זמן קבוע. עי' ריטב"א, ועי' שו"ע.
- טו. **לדעת תירוצא קמא (דף כא:)** דלא בעינן שיעורא איך נפרש דעת מ"ד כבתה זקוק לה, וודאי לא נחלקו בזה שאל"כ אין מקור להקל בע"ש, כיון דאם המחלוקת בשיעור הזמן לא מצינו עוד מחלוקת אם סגי בעצם מעשה-ההדלקה. (קושיא זו כתב האבנ"ז סו"ס תק"ד, ויתכן שנרמזת בט"ז עיי"ש, ועי' "כנסת אברהם" להגר"א פרבשטיין, ועי' כנס"י סלבודקה תשל"ג).

- עוד העירו בזה מהמדליק בקערה (המדליק הראשון).
- טז. **נר איש וביתו**. האם צריך כלי דוקא.
- יז. **כתב רבנו חננאל, כדאמרינן להידור מצוה עד שלישי**. עי' חיי מרן רי"ז הלוי. - ועי' חילוק הלשונות בין רש"י (מהדרין אחר המצוה) להר"מ (מהדרין את המצוה).
- יח. **שם**. האם מברכים על נר של הידור.
- יט. **האם כהיום חייבים מצד המנהג להיות "מוסיף והולך"**, ועי' עוד משנ"ב סי' תרע"א סק"ד וסק"ו.
- כ. קשה ע"ד הטי"ז והבה"ט שנוהגין כהרמב"ם, הרי להר"מ בעה"ב מדליק עבור כולם. (עי' גליא מסכת, מובא במוע"ז ח"ב סי' קל"ג).
- כא. כתב בבה"ט (תרע"א – ג') שהספרדים נוהגים כהתוס'. וקשה ממש"כ הר"מ חנוכה פ"ד ה"ג מנהג פשוט בכל ערינו בספרד וכו'. (ועי' ר' ירוחם וריטב"א).
- כב. אם בני-הבית מכונים שלא לצאת בהדלקת בעה"ב, האם רק מקיימים מצוה או גם הידור ע"י ריבוי המדליקים. (עי' מאמ"ר סי' תרע"ז סק"ו, ובמוע"ז ח"ב סי' קל"ג).
- כג. להשתמש לאור נר ההידור, עי' משנ"ב תרע"ג ז'.
- כד. **"כנגד הימים היוצאין"**. מפרש בבה"ל סי' תרע"א ס"ב ד"ה בלילה, שע"י זה ידעו מספר ימי הנס.
- כה. **"אחד עשה כב"ש"**. עי' ריטב"א החדש, ובה"ל (סי' תרע"א ס"ב, ד"ה וי"א) שכיון לדבריו.
- כו. **"על פתח ביתו מבחוץ"**. עי' רש"י דף כב. ד"ה מצוה, ורש"י דף מה. ד"ה מקמי, שכתב "בטפח הסמוך לרה"ר". וצ"ע.
- כז. **כתב האור זרוע (סי' שכ"ד)**, "והאינדא דליכא סכנה לא ידענא מאי טעמא אין אנו מדליקין בחצירות". עכ"ל. אבל בעל העיטור כתב דכיון שנהגו נהגו. - ויעויין בקובץ "מוריה".
- כח. **"על פתח ביתו מבחוץ"**. אולי זוהי עיקר צורת המצוה, וא"כ יל"ע אם כדאי הדבר שבני-הבית מדליקין בחלונות (ובפשוטו אין יוצאין בהדלקת בעה"ב). (כמדוי' שדן בזה במוע"ז, וצ"ע"ש).
- כט. **"על פתח ביתו מבחוץ"** עי' ריב"ש תשו' קי"א בטעם הדלקה בביהכ"ם.
- ל. האם "חדר מדרגות" נחשב חצר, ואולי הוי "חדר מדרגות" כמבוי. - ומה דין גינה שלפני הבית.
- לא. **"וצריך נר אחרת"**. - כיון שני"ח על שולחנו. ומנהג העולם בכל נר המודלק בתוך הבית (בה"ל סי' תרע"א ס"ח). ועי' בעה"מ (דף ט. בדפי הרי"ף) בסוף דבריו, ועי' בה"ל סי' תרע"א ס"ה, מיהו עי' שעה"צ סי' תרע"ג סקכ"ז.
- לב. **"ודלא להתענות בהן"**. עבר והתענה, עי' משנ"ב סי' תר"ע סק"א.
- לג. **טומאה הותרה בציבור**. ועי' פנ"י.
- לד. **"והדליקו ממנו שמונה ימים"**. קושית הבי"י. ועי' תוס' הרא"ש (וצ"ע).
- לה. **"ועשאו ימים טובים"**. רש"י ד"ה ה"ג. לא שאסורין במלאכה. מנהג הנשים וכו' בעוד שהנרות דולקים. (ועי' משנ"ב סי' תר"ע סק"ג).
- לו. **"בהלל והודאה"**. החילוק מפורים. (משנ"ב סי' תר"ע סק"ו).
- לז. **"בהלל והודאה"**. צ"ב אמאי לא נזכר "נר חנוכה". ואף ששמע שהברייתא היא מ"מגילת תענית" מ"מ הגמ' היא ששאלה "מאי חנוכה". [וכן קשה בנוסח "על הניסים"]. ואולי י"ל דהנר הוא פרסום לאחרים אבל מי שיודע מהנס דינו בהלל והודאה. ויותר קשה עפ"י דברי ר' יהונתן שעיקר הנס שבטלה הגזרה על המצוות.
- לח. **"ימים טובים"**. עי' רמ"א ומשנ"ב סי' תר"ע ס"ב שיש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות, כיון שבכ"ה בכסליו הי' חנוכה המזבת, ונוהגין לומר זמירות ושבחות ואז הוי סעודת מצוה בצירוף הטעם הנ"ל וכו'.
- לט. **"ימים טובים בהלל והודאה"**. עי' רש"י. מיהו עי' ר"מ חנוכה פ"ג ה"ג שכתב "שמחה והלל", ועי' עוד ר"מ תפלה פ"ב ה"ג (וכתב שם "מוסיפין" ועי'). ועי' תשו' הרשב"א תרצ"ט, ישי"ש ב"ק פ"ז סי' ל"ז, וצריך לעי' ב"ח סי' תר"ע בשם מהר"ש מאוסטרליך.
- מ. **ר"מ חנוכה פ"ג ה"ד**. "או אשה". משמע שאינה חייבת בהלל.
- מא. **"למטה מי' טפחים"**. פלוגתת ראשונים אם הדחיה הוי דיחויא בעלמא.
- מב. **"למטה מי' טפחים"**. ולכתחילה למעלה מג' טפחים, כדי שיהא ניכר שבעה"ב הניחו שם. (משנ"ב סי' תרע"א סקכ"ו).

- מג. **"למטה מי טפחים"**. כשמדליקין בבית עיי משני"ב תרע"א כ"ז.
- מד. **"למטה מי טפחים"**. מנורה של ביהכ"נ גבוהה (משני"ב תרע"א סוסקכ"ז).
- מה. **"וכי נר קדושה יש בו"**. עיי להלן ברש"י ד"ה התנה, שהזכיר (לגבי נוי סוכה) לשון "קדושה", ועיי הנוסח "הנרות הללו קודש הם".
- מו. **"אכסנאי"**. עיי ר"מ חנוכה פ"ד הי"א "אינו צריך להדליק עליו" משמע שאפיי כאחד מבני-הבית אינו (עיי המשך לשון הר"מ), ואולי נפ"מ בנשתטה בזמן ההדלקה, והעירוני דכונתו שאינו כאכסנאי שצריך להשתתף.
- מז. **"מ חנוכה פ"ג ה"ה אע"פ שקריאת ההלל מצוה מדברי סופרים וכו' קשה אמאי לא כ"כ לעיל הלי ד' והרי הגמי איירי לענין נר חנוכה.**
- מח. דקדוק בלשון הר"מ (ברכות פ"א הי"ג) בביאור תיבת "וציונו".
- מט. **דף כב. רש"י ד"ה בדלא תניא, "מימרא דרב אסי"**. עיי במלחמות שהוא תלמידי דריו"ח. וצ"ל שלשון רש"י לאו דוקא.
- נ. **שמן איסורי-הנאה כגון בשר בחלב, שערי-תשובה בשם שער-אפרים, ועיי הקדמה לים-התלמוד.**

לעיי"נ ר' אלימלך ב"ר שלום ז"ל
 נלב"ע כ"ו טבת תשס"ח
 ולעיי"נ ר' אברהם אהרן ב"ר אליעזר דוד ז"ל
 נלב"ע ו' ניסן תשס"ט
 ולעיי"נ ר' שמואל יצחק ב"ר אלעזר ז"ל
 נלב"ע י"ח אייר תשס"ט
 ולעיי"נ ר' יהושע העשיל ב"ר ישעיהו הלוי ז"ל
 נלב"ע ל' שבט תשס"ג
 ולעיי"נ ר' דב ב"ר שניאור זלמן ז"ל
 נלב"ע כ"ג מרחשון תש"ע
 ולעיי"נ מרת עדינה ב"ר בנימין ע"ה
 נלב"ע ט' כסלו תש"ע
 ולעיי"נ ר' אשר אלכסנדר ב"ר שלמה ישעיהו הלוי ז"ל
 נלב"ע כ' טבת תש"ע

* * *

נא להעתיק בתפילה ולערוך רחמי שמים, לרפואת הרב רפאל מיכאל בן רייץ, ולרפואת האברך רפאל שמואל בן יפה (בוגרי הישיבה הקי' שפצעו קשה בתאונת דרכים) לרפוי"ש בתושחי

ניתן להזמין את התלון באימייל - e-mail

zichronmeir@shtaygen.co.il

יוצא לאור ע"י כולל "זכרון מאיר" – חניכי סלבודקה

מקום הלימוד: בית-המדרש סלבודקה – דרכי-אי"ש

רח' האדמו"ר מגור 16, זכרון-מאיר בני-ברק

טל'. 050-4125547

כתובת למכתבים:

ת. ד. 557, בני-ברק 51104

Address for letters:

P. O. B. 557 Bnei Brak 51303 Israel

The bank's details for wire transfers

The first international bank of Israel ltd.

Branch: pagi bnei-brak no: 188

Branch adres: 42, chazon ish st.

Bnei-brak 51511

Swift code: firbilitxxx

Iban: il 4505218800000435120

Name: kollel zichron meir

כתובת עמותת "בית יוסף קדימה" ת. ד. 722 קדימה 62920 (ביהמ"ד רח' מיימך 13), ע"ר 580447498

שיעור בהלכות שבת מתקיים בס"ד (בחורף) במוצאי שבת קודש בשעה 9.00

(בקיץ) ביום ששי בשעה 10.00 לפנה"צ

הציבור מוזמן

בחנוכה לא יתקיים השיעור בכולל קדימה